

GDK 25:421.1:(045)=163.6

Eno leto po vetrolomu

A Year After the Windthrow

Nike KRAJNC¹, Andrej BREZNIKAR²

Izvleček:

Krajnc, N., Breznikar, A.: Eno leto po vetrolomu; *Gozdarski vestnik*, 77/2019, št. 2. V slovenščini z izvlečkom v angleščini, cit. lit. 0. Prevod Breda Misja, jezikovni pregled slovenskega besedila Marjetka Šivic.

Minilo je eno leto od vetroloma, ki je povzročil veliko škode v gozdovih. Ker se izredni dogodki v gozdovih vrstijo že nekaj let, je pogled na potek sanacije pomemben, pomembna pa je tudi razprava med deležniki, ki so kakorkoli vpleteni v potek sanacije. Po ocenah Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS) je bilo v vetrolomu, ki je v decembru 2017 prizadel gozdove, poškodovanih 2,9 milijona m³ drevja za posek, škoda pa je bila ocenjena na 48 milijonov evrov. Tako je bilo po ocenah ZGS od leta 2014 poškodovanega že več kot 19 mili. m³ drevja, skupna škoda pa je ocenjena na skoraj 400 milijonov evrov. Ko se soočamo s situacijo, ko sanitarni posek predstavlja več kot 60 % letnega poseka, sta nujna komunikacija in usklajeno delovanje različnih akterjev pri sanaciji naravnih ujm v gozdovih. Potrebna je kritična ocena minulega ukrepanja, pa tudi prilagajanje ukrepov novim situacijam, dialog med akterji in učenje iz storjenih napak. Korak v tej smeri je bil tudi posvet, ki smo ga 19. 12. 2018 organizirali na Gozdarskem inštitutu Slovenije in se ga je udeležilo več kot 65 predstavnikov gozdarskih podjetji, raziskovalnih institucij, javnih zavodov, interesnih združenj in državnih institucij.

Ključne besede: gozdovi, vetrolom, sanacija poškodovanih gozdov, posvet

Abstract:

Krajnc, N., Breznikar, A.: *A Year After the Windthrow*; *Gozdarski vestnik* (Professional Journal of Forestry), 77/2019, vol 2. In Slovenian, abstract in English, lit. quot. 0. Translated by Breda Misja, proofreading of the Slovenian text Marjetka Šivic.

A year passed since the windthrow causing a lot of damage in forests. As such events in the forests occur for some years, it is important to take a look at the course of the restoration; also the discussion among the stakeholders, anyhow involved in the rehabilitation course, is important. According to the evaluation of the Slovenia Forest Service (SFS), in the windthrow hitting the forests in December 2017, 2.9 million m³ of trees intended for harvesting and the damage was estimated to amount to 48 million Euros. Also according to the SFS evaluation, since 2014 over 19 million m³ trees have been damaged and total damage amounted to almost 400 million Euros. As we face the situation where sanitary felling amounts to over 60 % of annual harvest, communication and harmonized actions of diverse actors in rehabilitation of forests after natural disasters are needed. A critical evaluation of the performed actions and also adjustment of the measures to the new situations, dialogue between agents, and learning from mistakes are necessary. A step in this direction was also the conference, organized at Slovenian Forestry Institute on December 19, 2018, and which was attended by over 65 representatives of forestry companies, research institutions, public institutions, interest associations, and state institutions.

Key words: forests, windthrow, rehabilitation of damaged forests, conference

UVOD

Zaradi grozečih podnebnih sprememb lahko v prihodnosti pričakujemo vse pogostejše naravne ujme s potencialno še večjimi negativnimi posledicami za gozd in gozdarstvo kot panogo. Zato je

bil glavni namen posveta, ki smo ga 19. 12. 2018 organizirali na Gozdarskem inštitutu Slovenije, predstavitev različnih pogledov na izvedbo sanacije in oblikovanje kratkih usmeritev za ukrepanje v podobnih dogodkih.

¹ Dr. N. K., Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno ekonomiko in tehnologijo. Večna pot 2, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, nike.krajnc@gozdis.s

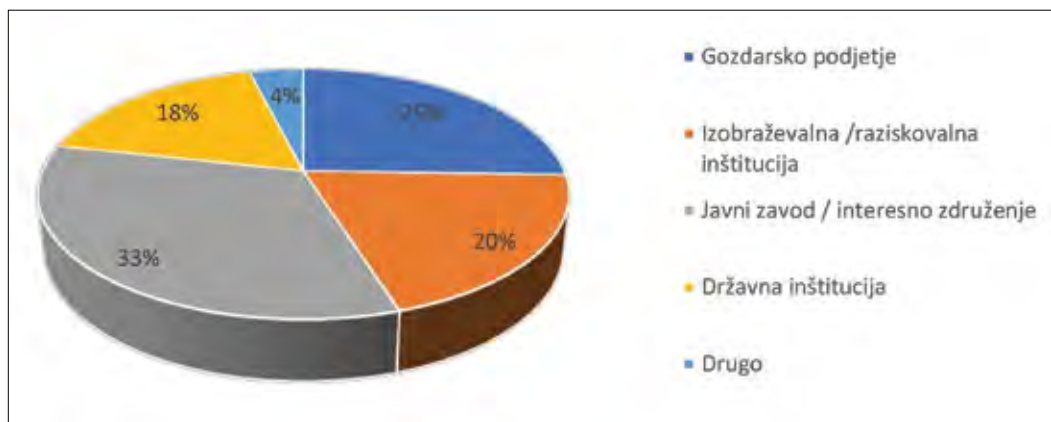
² Mag. A. B., Zavod za gozdove Slovenije, Centralna enota. Večna pot 2, SI-1000 Ljubljana, Slovenija. andrej.breznikar@zgs.si

Slika 1: Posvet Eno leto po vetrolomu (foto: arhiv GTE)

Dogodka se je udeležilo 65 predstavnikov gozdarskih podjetji, raziskovalnih institucij, javnih zavodov, interesnih združenj in državnih inštitucij. V prvem delu posveta so predstavniki Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano predstavili svoj pogled na sanacijo ter predstavili delovanje intervencijske skupine, sledile so predstavitve delovanja in ukrepanja Gozdarske inšpekcije, Zavoda

za Gozdove Slovenije, družbe Slovenski državni gozdovi ter Zveze lastnikov gozdov Slovenije. Posvet se je končal s kratkima predstavitevama Fenološkega modela za osmerozobega smrekovega lubadarja ter projekta CRP Vzroki in vplivi decembrskega vetroloma (2017) na nadaljnji razvoj jelovo-bukovih sestojev v Sloveniji.

Slika 2: Struktura udeležencev posveta

Mnenja udeležencev

Udeležence smo s kratko anketo povprašali o njihovem mnenju glede naslednjih trditev:

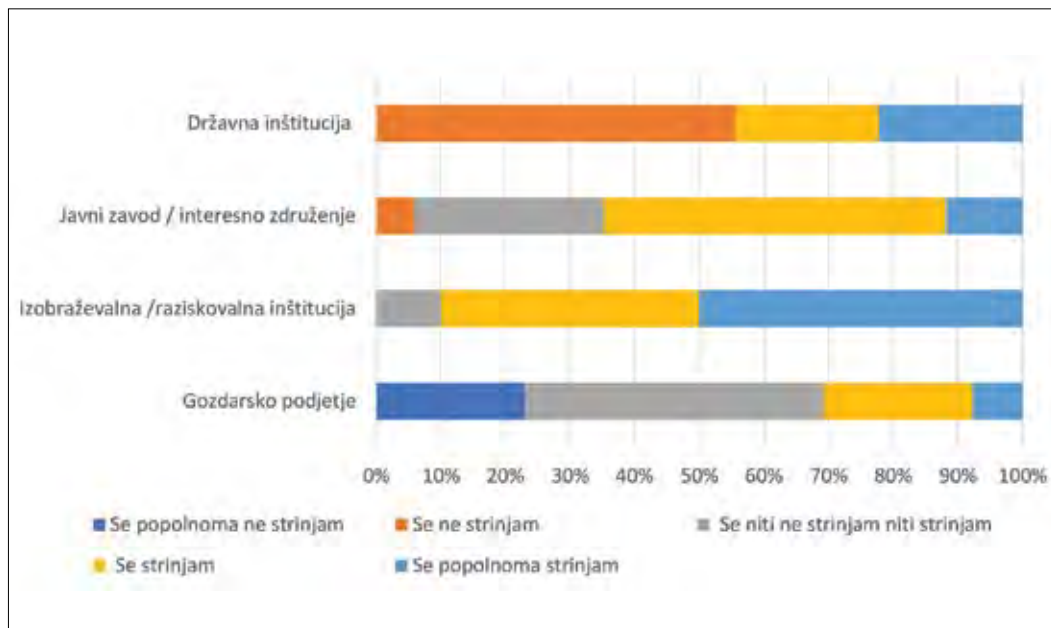
- ukrepanje po vetrolomu 2017 poteka hitro in učinkovito,
- sanacija gozdov vključuje tudi povečanje aktivnosti, kot so izobraževanje, svetovanje in povezovanje lastnikov gozdov,
- koordinacijska skupina za sanacijo posledic vetroloma v decembru 2017 v gozdovih, ki jo je organiziralo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP), se je izkazala kot koristen ukrep za učinkovitejšo izvedbo sanacije,
- takšna strokovna srečanja bi bilo treba organizirati takoj po naravni ujmi,
- razprava na strokovnih srečanjih lahko prinese pozitiven napredek v poteku sanacije ujmi.

V nadaljevanju navajamo nekaj rezultatov ankete med udeleženci, ki so pomemben pripomoček za načrtovanje ukrepov ob prihodnjem pojavu naravnih ujmi v gozdovih.

Z učinkovitostjo ukrepov pri sanaciji posledic vetroloma v gozdovih je zadovoljnih več kot 45 %

anketiranih, med katerimi prevladujejo predstavniki gozdarskih podjetij, 32 % predstavnikov javnih zavodov in državnih inštitucij pa se ne strinja s trditvijo, da je ukrepanje potekalo hitro in učinkovito. Mnenje glede potreb po dodatnem izobraževanju lastnikov gozdov ob takih dogodkih je bolj usklajeno, saj se je skoraj 80 % anketiranih strinjalo s trditvijo, da je ob pojavu naravnih ujmi treba okrepiti aktivnosti, kot so izobraževanje, svetovanje in povezovanje lastnikov gozdov. Mnenja glede koristnosti koordinacijske skupine, ki jo je ustanovil MKGP v januarju 2018 in je delovala skoraj devet mesecev, so bolj deljena. Večina anketiranih (54 %) se strinja, da je bila koristna. Med njimi prevladujejo predstavniki javnih zavodov in interesnih združenj. Zanimivo je, da večji delež anketiranih predstavnikov državnih inštitucij skupine ne ocenjuje kot koristne.

Potrditve, da so taka srečanja koristna in bi jih bilo treba v prihodnosti organizirati takoj po ujmi, pa so dali odgovori udeležencev na zadnje dve trditvi, saj se je več kot 80 % udeležencev strinjalo, da so strokovna srečanja potrebna in da lahko le razprava prinese pozitiven napredek pri poteku sanacije.

Slika 3: Mnenje udeležencev glede trditve: »Koordinacijska skupina, ki jo je organiziral MKGP, se je izkazala kot koristen ukrep za učinkovitejšo sanacijo.«

Kako bi lahko še izboljšali učinkovitost ukrepov sanacije posledic vetroloma?

V drugem delu posveta smo organizirali delavnico, v okviru katere smo udeležencem postavili naslednje vprašanje: »Kako bi lahko še izboljšali učinkovitost ukrepov sanacije posledic vetroloma?« Predloge udeležencev za izboljšanje ukrepanja gozdarske stroke ob pojavu naravnih ujm v gozdovih lahko združimo v več skupin, ki jih povzemamo v nadaljevanju.

1. Izboljšanje možnosti za hitro in natančno oceno povzročene škode takoj po naravnih ujmah v gozdovih

Priprava ukrepov po naravnih ujmah bi morala predvideti metode, načine in tehnološke rešitve za hitro, stroškovno sprejemljivo in v skladu s potrebami dovolj natančno oceno škode po naravnih ujmah v gozdovih, predvsem z zagotavljanjem daljinsko zbranih in obdelanih informacij, kot je sistem snemanj iz zraka, uporaba satelitskih posnetkov in laserskega skeniranja površja. Za hitro izmenjavo teh informacij je treba vzpostaviti

tudi ustrezno komunikacijsko mrežo in zagotoviti dovolj usposobljenega kadra za obdelavo podatkov, pridobljenih iz sistemov daljinskega zaznavanja.

2. Usmerjanje poteka sanacije na podlagi obstoječih predpisov v gozdarski zakonodaji

Postopke odločanja, ki so določeni s pravnimi okviri, je treba prilagoditi kompleksnim razmeram v gozdovih po naravnih ujmah, tako glede določanja rokov za izvedbo posameznih ukrepov kot glede postopkov oddaje del v gozdovih. Sistem javnega naročanja za oddajo sanacijskih del v državnih gozdovih ne ustreza potrebam delovnega procesa. Administrativne ovire lahko zelo poslabšajo učinkovitost ukrepov sanacije, zato jih je treba odpraviti, tudi s spremembo obstoječe zakonodaje in predpisov. Prilagoditev zakonodaje za učinkovito in hitro izvedbo sanacijskih del je nujna, saj so naravne ujme v gozdovih postale stalnica. Predpisi za izvedbo gozdarskih del v izrednih razmerah bi morali biti (sistemske) poenostavljeni.

Slika 4: Večja skladišča za les lahko olajšajo in pospešijo trženje gozdnih lesnih sortimentov po večjih ujmah (foto: arhiv GTE).

Slika 5: Zagotavljanje prevoznosti cest je ključno za uspešno in hitro sanacijo (foto: arhiv GTE)

3. Povezovanje in združevanje lastnikov gozdov pri sanaciji posledic naravnih ujm v gozdovih

Na zagotavljanje ustreznih kadrovskih in tehničnih zmogljivosti za sanacijska dela v gozdovih v veliki meri vpliva povezovanje in združevanje lastnikov gozdov. Proces združevanja lastnikov gozdov za skupno izvedbo sanacijskih del v gozdovih, ki omogoča usmerjanje izvedbe del v skladu s prioriteta, je treba še naprej vzpodbujati in iskati nove načine za združevanje lastnikov gozdov, predvsem glede intenzivnega svetovanja, strokovne pomoči in razvoja odgovornosti do lastnine gozda. Zavest o odgovornosti lastnikov gozdov bi se povečala tudi z možnostjo hitrih izvršb pri neaktivnih lastnikih gozdov, z možnostjo izvedbe sanitarne sečnje po drugi osebi v primeru nerešenih lastniških razmerij in s centralno organizirano logistiko za gozdne lesne sortimente na celotnem območju države. Še naprej je treba izvajati sistemske ukrepe za povečevanje povprečne velikosti gozdne posesti.

4. Koordinacija in usklajevanje deležnikov na področju gozdarstva

Pri pripravi načrtov sanacije poškodovanih gozdov po naravnih ujmah je treba upoštevati mnenja različnih deležnikov in zagotoviti njihovo usklajeno sodelovanje. Delo koordinacijske skupine za sanacijo posledic vetroloma v letu 2017 je dobra izkušnja sodelovanja in ga moramo zagotoviti tudi v prihodnje. S sodelovanjem vseh deležnikov morajo biti takoj po naravni ujmi pripravljene operativni načrti sanacije s časovno opredeljenimi cilji in jasnimi protokolom ukrepanja, s katerimi so seznanjeni vsi udeleženci tega procesa. Pri tem ne smemo pozabiti na manj izpostavljene, a zelo pomembne ukrepe, kot sta posek in spravilo manj poškodovanih ter posameznih dreves iglavcev. S skupnimi načrti ukrepanja bomo zagotovili tudi enotnejše delovanje pristojnih institucij tako pri izvedbi ukrepov kot pri informiranju javnosti. V pomoč pri usklajevanju sanacijskih del bi bil tudi državni načrt ukrepanja, ki bi bil utemeljen s predpisi.

5. Zagotavljanje logistične podpore sanacijskim ukrepom v gozdovih

Ustrezne logistične rešitve so ključni element pri zagotavljanju učinkovitosti sanacije v gozdovih po naravnih ujmah. Prevoznost gozdnih in javnih cest za potrebe sanacije je treba zagotoviti tudi s poenostavitvijo zapor javnih cest zaradi sanacije in s povečanjem sredstev za vzdrževanje gozdnih cest. Boljša priprava, usklajevanje in organizacija sanacijskih del v določenem predelu lahko preprečijo težave z odvozom lesa in preveliko koncentracijo lesa na enem mestu. Za ohranitev vrednosti gozdnih lesnih sortimentov je treba predvideti tudi ustrezno skladiščenje lesa (suho, mokro, »živo«), dovolj registriranih začasnih skladišč in uporabo lupilnih naprav.

6. Zagotavljanje ustreznih kadrovskih pogojev za izvedbo sanacijskih del

Treba je aktivno usmerjati trg gozdarskih storitev s spodbudami izvajalcev gozdarskih del, s prerazporejanjem kapacitet, ustanavljanjem interventnih skupin izvajalcev za posek in spravilo lesa in njihovim sofinanciranjem ter zagotoviti stalno usposabljanje kadrov za delovne razmere v poškodovanih gozdovih. Na območjih poškodovanih gozdov se redna sečnja ne sme izvajati. Pri organizaciji dela v javni gozdarski službi so potrebne okrepitev in prerazporeditve gozdarskih strokovnih kadrov ter povečanje njihovih pristojnosti. Več pozornosti je treba nameniti kontroli usposobljenosti izbranih izvajalcev za dela v gozdovih in njihovih kapacitet. Udeleženci so predlagali tudi podelitev koncesij bližnjim kmetijam za delo v državnih gozdovih.

Slika 6: Delavnica, v okviru katere smo zbrali predloge udeležencev za izboljšanje ukrepanja gozdarske stroke ob pojavu naravnih (foto: arhiv GTE)

Slika 7: Povezovanje lastnikov gozdov omogoča hitrejšo in učinkovitejšo izvedbo najnujnejših del v gozdovih prizadetih po ujmah (avtor: arhiv GTE)